

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 22261
Tarih : 02-11-2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

06.10.1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ektedir.

Gereğini arz ederim.

Zeynel ÖZEN
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 02 Kasım 2022	Esas No: 2/4702

TBMM
02 Kasım 2022

TBMM GENEL MURAK
02 Kasım 2022
No: 1106219

GEREKÇE:

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, devlet otoritelerine karşı bir ifade özgürlüğü niteliğindedir. Bu anlamıyla demokrasinin de olmazsa olmaz ilkelerinden biridir. Bu hak aynı zamanda uluslararası hukuk tarafından da güvence altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin resmen taraf olduğu ve TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 11. maddesi gereğince "Herkes barışçıl olarak toplanma... hakkına sahiptir." Yine 1982 Anayasası'nın 34. maddesi; herkesin, önceden izin almadan, silahlı ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahip olduğunu hükme bağlamıştır. Yine aynı biçimde Anayasa'nın 90. maddesinde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." biçiminde bir düzenlemeye gidilmiştir.

AİHM'in, toplantı ve gösteri yürüyüşleri ilgili aleyhte çıkan birçok karardaki hak ihlalleriyle ilgili davalarda başlıca iki soruna vurgu yaptığı görülmektedir. Bunlardan ilki, güvenlik güçlerinin barışçıl gösterilere kuvvet kullanarak müdahale etmesidir. Bu davalarda AİHM, gösterilerin barışçıl karakterini ve kamu düzeninin de ciddi şekilde bozulmamış olduğunu tespit ederek, güç kullanmayı hakkın ihlali olarak değerlendirmektedir. Buna göre önceden haber verme gerekliliği yerine getirilmemiş olsa dahi "eğer toplantı ya da gösteri barışçıl bir şekilde yapılmakta ise polisin kuvvet kullanması toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlalidir" denilmektedir.

AİHM'in ikinci vurgusu, güvenlik güçleri tarafından kullanılan kuvvetin orantısızlığıyla ilgilidir. "Güç kullanmak, bir gösterinin çok da barışçıl olmayan karakteri göz önüne alındığında gerekli sayılabilmektedir." Yalnız böyle bir gösteri ve yürüyüşte kullanılan güce ilişkin sınırlamalar söz konusudur. Bu durumda kullanılan gücün orantılı olması gerektiği belirtilmektedir. AİHM'e göre, "güvenlik gücünün ilk anda en yüksek şiddette gücü kullanarak gösteriyi dağıtması yine toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının ihlalini oluşturmaktadır."

Bu hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için ülkemizin çok daha fazla adım atması gerekmekte birlikte, atılacak adımlardan biri de mevzuatta yapılacak düzenlemelerdir. Bunlardan en önemlisi ise; 06.10.1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri

Kanunu'nun çoğulculuğa, katılımcılığa, demokrasiye ve insan haklarına uygun bir çerçeveye oturtulmasıdır.

Bu bağlamda; 2911 sayılı kanunun 6. maddesi toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhının tespit yöntemini belirlemektedir. Maddenin 2. fıkrasında “Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin il ve ilçe temsilcileri ile güzergâhın geçeceği ilçe ve il belediye başkanlarının, en çok üyeye sahip üç sendikanın ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının il ve ilçe temsilcilerinin görüşleri alınarak mahallin en büyük mülki amiri tarafından belirlenir.” hükmü bulunmaktadır. Oysa burada sadece TBMM’de grubu olan siyasi partilerden görüş alınması, özgürlüğü sınırlayıcı bir kapsamdır. Bunun en son milletvekili genel seçimlerinde yüzde 1 ve üstünde oy alan siyasi partilerin temsilcilerini kapsayacak biçimde genişletilmesi gerekmektedir. Yine bu fıkra, son kararın mahallin en büyük mülki amiri tarafından verilmesi de aynı biçimde özgürlüğü daraltıcı bir düzenlemedir. Neticede görüşler ne olursa olsun, mülki amir dilediği kararı verebilmektedir. Özgürlüğün sınırlanmasının önüne geçebilmek amacıyla görüşlerin salt çoğunluğunun kararının geçerli olması ve bu kararın uygulamakla yükümlü mülki amire bildirilmesi yerinde olacaktır.

**2911 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNU'NDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 06.10.1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 6. maddesinin 2. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“İl ve ilçelerde toplantı ve gösteri yürüyüşü yer ve güzergâhının tespitinde, en son yapılan milletvekili genel seçiminde geçerli oyların yüzde 1 ve üstünde alan siyasi partilerin il ve ilçe temsilcileri ile güzergahın geçeceği ilçe ve il belediye başkanlarının, en çok üyeye sahip üç sendikanın ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının il ve ilçe temsilcilerinin oylarına başvurulur. Oylamada salt çoğunlukla karar verilir ve bu karar uygulanmak üzere mahallin en büyük mülki amirine iletilir. Mülki idari amiri bu kararı uygulamakla yükümlüdür.”

MADDE 2- Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.